

Ikinji Ysraýyl

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Ikinji Ysraýyl IKINJI YSRAÝYL

Taryh hakydanyň aýnasydyr.

ABŞ-nyň Palestina bombalar ýagdyran, çagalary öldüren Ysraýyla 26 milliard dollar kömek etmegi Türkiýede az seslenme tapdy. Birnäçe aý bäri Gaza wagşyýanalgyny gazetleriň birinji sahypasyndan berýän häkimiýet mediýasy-da dymanyny gowy gördi! Erdoganyň 9-njy maýda meýilleşdirilen ABŞ-na resmi saparyny goýbolsun edip-etmejegi syýasy gürrüňleriň jedeli boldy. Odatv «gitmez» diýse, «Hürriyet» gazetini «gider» diýdi.

Erdogan gidermi-gitmez, ony biljek däl. Ýöne sizi birnäçe ýyl yza äkideýin. Özem Erdoganyň gidip-gitmezlik karary-da taryha girjek möhüm waka bolar.

Başlabereýin onda:

Ellinji ýyllaryň başy... «Musulman doganlar» («Ihwan») toparynyň aýda bir gezek çykýan «Al-Dawa» žurnaly Türkiýä «Ikinji Ysraýyl» diýip ýazdy. Ýogsa şol wagtlar Türkiýede konserwatiw

gatlaklar premýer-ministr Menderese türkçe azany ýatyrmagy ýaly geçiren dini reformalary sebäpli aňa simpatiya duýupdy, «mukaddeslik» bagyş etmegiň báriýanyna gelipdi!

A Demokratik partiýanyň – Menderesiň daşary syýasaty nähilidi? «Musulman doganlaryň» Türkiýä «Ikinji Ysraýyl» diýmeginiň sebäbi nämedi?

Soragyň jogabyny tapmazdan Erdoganyň ABŞ-na bolan çemeleşmesine düşüňip bolmaz!

OFRA BENGIO

"İLK KEZ İSRAİL ARŞİVLERİ ve TANIKLARIYLA"

TÜRKİYE İSRAİL

HAYALET İTTİFAKTAN
STRATEJİK İŞBİRLİĞİNE

erguvan
KAYITLI

Türkiýäniň Arap dünýäsi bilen syýasy gatnaşygyny ýatladyp başlasam gowy bolar:

Ne-hä «Tanzimat» modernizasiýasy bilen başlan müddete arap ulamalarynyň beren garşylygy hakda aýdaýyn, ne-de Erdoganyň syýasy gahrymany – Abdylhamyt II-niň şowsuz panislamizm syýasatynyň üstünde durup geçeýin...

Birinji jahan urşy ýyllarynda Palestina frontynda arap bedewileriň 1916-njy ýylda osmanly goşun bölümlerine garşy uly gandöküşlik edişini Türkiýe respublikasyny esaslandyran ofiserler hiç haçanam ýatdan çykarmady.

Türkler bilen araplaryň arasyna şübhe, ynamsyzlyk giripdi.

Musulman dünýäsinde Müsürde Abdynasyrdan Bangladeşde Rahmana çenli liderleriň we aýratynam ýaş nesilleriň arasynda imperializmi ýeňen Atatürke çäksiz söýgu bildirilýänem bolsa, Türkiýe Arap dünýäsi bilen syýasy tarapdan o diýen ýakynlaşmady. Palestina konflikti ýaly Ýakyn Gündogar boýunça syýasy ugurlarda bitarap pozisiýada durdy...

Ikinji jahan uruşyndan soň Ysraýylyň gurulmagy Türkiýäniň pozitiw syýasy ugruny üýtgetdi. Ysraýyl ykrar edildi we bu ýurda ilkinji musulman ilçini 1952-nji ýylda Türkiýe ugratdy.

Türkiýe NATO guramasyna girme «serpaýy» bilen sylaglandyryldy... Häkimiýetdäki Demokratik partiýadyr Menderes Ýakyn Gündogarda Günbataryň we ABŞ-nyň syýasy ugurlaryna gönümel eýerip bilmedi, domino roluny oýnady!

Ysraýylyň Ýakyn Gündogardaky «howandaryna» öwrüldi.

Ine... Şular ýaly syýasy üýtgeşmeleriň netijesinde «Musulman doganlar» Türkiýä «Ikinji Ysraýyl» tagmasyny basdy!

Bagdat paktynyň gurulmagy ýaly ABŞ-nyň Ýakyn Gündogar boýunça syýasy ugurlarynyň «yňdarma tarapdary» Menderesiň birinji arasyna tow düşen ýurdy Müsür boldy. Munuň yzyny Siriýa hem ýetirdi. Siriýa bilen serhetde harby çaknyşyk hem bolup geçdi. Liwanda Menderesiň garşysyna protest demonstrasiýalary bolup geçdi. Görseňizläň bu bolýan zatlary! Menderes bilen Yragyň premýer-ministri general Nuri Es-Sait ABŞ-nyň «gözüne ilmek» üçin biri-birleri bilen ýaryşdy.

Goşulmasyzlar hereketine girýän üçünji dünýä ýurtlarynyb Bandung konferensiýasynda Türkiýe gyrakladyldy.

* * *

Çepden yslama Ýakyn Gündogarda anti-imperialistik göreşiň gerimi giňedigisaýy Türkiýäniň daşary syýasatyna bolan nägilelik artdy.

Kipr konfliktini ýüze çykanda araplaryň köpüsiniň rumlaryň lideri baş ýepiskop Makariosyň tarapyňy tutmagy geň galdyrmady, bärde geň galdyran zat Ysraýylyň Kipr babatda Türkiýäniň ýanynda durmazlygydy!

Durmuş Türkiýäniň ýüzüne ajy hakykatlary bazyrdadyp basýardy! Sowet Soýuzy bilenem, Arap dünýäsi bilenem gatnaşyklary kim kadalaşdyrandyr öýdýärsiňiz: premýer-ministr Demirel! Söwda gatnaşyklary gowulanmaga, arap turistleri Türkiýä gelmäge başlady. Özem NATO-çy harbylaryň 1971-nji ýylyň 12-nji martynda Demireliň garşysyna döwlet agdarlyşygyny gurnamagyna şu üýtgeşmeleriň yşygynda baha beriň!

Taryhy doly bilmezden daşary syýasaty analiz etmek mümkin däl. Gazäni ýykan, münlerçe raýaty öldüren Ysraýyla 26 milliard dollar kömek etmegi amerikan daşarky syýasaty bilen kontrast (çaprazlyk) döredenok. Bärde kontrast – türk daşary syýasatynyň her on ýylda üýtgäp durmagydyr!

Erdogan ABŞ-na gidermi, ýa bolmasa «one minute» diýermi, görübermeli bor...

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 25.04.2024 ý. Publisistika